

Allium ascalonicum

Nomenclatuur/etymologie

De botanische naam *Allium ascalonicum* L. werd voor het eerst gepubliceerd door Carl Linnaeus in 1756. De geslachtsnaam *Allium* is de oude Latijnse naam voor knoflook. Het soortepitheton *ascalonicum* is afgeleid van de stad Ashkelon (Ascalon) in de Levant (nu Israël), waarvan men vroeger dacht dat de plant daar vandaan kwam en door kruisvaarders naar Europa was gebracht. Hoewel de naam *A. ascalonicum* door Kew Science als geaccepteerd wordt beschouwd, is er binnen de taxonomie veel discussie en wordt de plant vaak behandeld als een groep van cultivars of een variëteit binnen de gewone ui, *Allium cepa* (met name *Allium cepa* var. *aggregatum*). De plant is in de volksmond bekend als sjalot.

Taxonomie

Volgens Plants of the World Online (Kew Science) is *Allium ascalonicum* L. een geaccepteerde soort. De classificatie is als volgt:

- Rijk: Plantae
- Orde: Asparagales
- Familie: Amaryllidaceae
- Geslacht: *Allium*
- Soort: *Allium ascalonicum*

Echter, veel hedendaagse botanici beschouwen de sjalot als een cultivar of variëteit van de ui, *Allium cepa* L., onder de naam *Allium cepa* var. *aggregatum* (ook wel de 'vermenigvuldigende ui' genoemd).

Foto: Peter Hellings

Synoniemen

Volgens Kew is *A. ascalonicum* de geaccepteerde naam, maar er zijn diverse synoniemen:

- Homotypische synoniemen:
 - *Cepa ascalonica* (L.) Garsault
 - *Porrum ascalonicum* (L.) Rchb.
- Heterotypische synoniemen:
 - *Allium carneum* Willd.
 - *Allium fissile* Gray
 - *Allium hierochuntinum* Boiss.

Vanwege de taxonomische onzekerheid wordt de naam *A. ascalonicum* vaak behandeld als synoniem voor *Allium cepa* var. *aggregatum* of *Allium cepa*.

Variëteiten en cultivars

Aangezien sjalotten commercieel als bolgewassen worden geteeld, bestaan er veel cultivars, die vaak worden onderscheiden op basis van kleur, vorm, houdbaarheid en groeigebied (planten uit zaad of uit pootgoed). De volgende zijn enkele bekende cultivars:

- Roze/Bruine sjalotten (planten uit pootgoed):
 - *Allamanda ascalonicum* 'Red Sun' (Rode sjalot, goed houdbaar, vaak biologisch aanbevolen)
 - *Allamanda ascalonicum* 'Ouddorpse Bruine' (Zeer resistent)
 - *Allamanda ascalonicum* 'Pikant'
 - *Allamanda ascalonicum* 'Armador'
 - *Allamanda ascalonicum* 'Melkior'
 - *Allamanda ascalonicum* 'Pesandor'
 - *Allamanda ascalonicum* 'Picador'
 - *Allamanda ascalonicum* 'Ronde de Jersey'
- Gele sjalotten:
 - *Allamanda ascalonicum* 'Golden Gourmet' (Gele sjalot, Hollandse types)
- Grijs sjalotten (échalote grise):
 - *Allamanda ascalonicum* 'Griselle'
 - *Allamanda ascalonicum* 'Grisor' (Deze types worden door sommigen toegeschreven aan *Allium oschaninii*)
- Langwerpige sjalotten (Banaan-sjalotten):
 - Cultivars met een zeer langwerpige vorm en een milde smaak.
- Zaaishjalotten (variëteiten die uit zaad worden geteeld, vaak hybriden die ook onder *A. cepa* vallen):
 - 'Lokananta'
 - 'Bima'
 - 'Maja'
 - 'Trisula'

Familie

De plant behoort tot de familie Amaryllidaceae (Narcisfamilie), onder de subfamilie Allioideae, waartoe alle *Allium*-soorten behoren.

Hoogte

Sjalotten vormen bossen cilindrische, holle bladeren die doorgaans een groeihoogte bereiken van 20 tot 40 cm.

Bloemkleur

Als de plant in bloei komt (wat zeldzaam is in veel gematigde teeltgebieden), produceert ze een bolvormige bloeiwijze met kleine, stervormige bloemen. De bloemkleur wordt door bronnen over *A. ascalonicum* (en gerelateerde *A. cepa* var. *aggregatum*) doorgaans beschreven als wit tot lila of lichtpaars.

Bladkleur

De bladeren zijn cilindrisch en hol, met een groen tot blauwgroene kleur.

Bloeiperiode

De bloei is zeldzaam in de gebruikelijke teelt, aangezien de plant vegetatief wordt geoogst. Indien de plant in bloei komt, gebeurt dit meestal in de zomer (juni-augustus).

Standplaats

Sjalotten geven de voorkeur aan een zonnige standplaats en een goed doorlatende, vruchtbare bodem. De grond mag niet recentelijk bemest zijn met verse mest.

Herkomst

De plant (sjalot) is een oud cultigen. De oorspronkelijke soort *Allium ascalonicum* wordt door Kew Science aangeduid als inheems in het oostelijke Middellandse Zeegebied tot het Arabische schiereiland. In de bredere taxonomische zin wordt de sjalot (*A. cepa* var. *aggregatum*) beschouwd als een cultigen uit Centraal-Azië (Turkmenistan).

Soort gewas

Het is een bolvormige, overblijvende geofyt (vaste plant), maar wordt meestal als eenjarig gewas voor voedsel geteeld. De bollen (sjalotten) zijn samengesteld uit meerdere teentjes (dochtersjalotten).

Vermeerderingswijze

Sjalotten worden traditioneel vermeerderd door het planten van de bollen (pootgoed), waarbij elke gepotte bol een cluster van nieuwe dochterbollen vormt. Zaaisjalotten worden vermeerderd door zaad.

Klimaatzone

De plant groeit van nature in het subtropische bioom (volgens de Kew-definitie van *A. ascalonicum*). Als cultuurgewas wordt de sjalot in zowel gematigde als subtropische gebieden wereldwijd geteeld. Planten uit pootgoed worden vaak in de herfst geplant in 'lang seizoen' gebieden, en in het vroege voorjaar in andere gebieden.

Insecten

De bolvormige bloeiwijze van het geslacht *Allium* trekt veel bestuivende insecten aan, zoals bijen. In de teelt hebben sjalotten te maken met verschillende plagen, waaronder de uienvlieg en trips.

Bronvermelding

<https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:30185627-2>

<https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:527795-1>

<https://www.tuinadvies.nl/plantengids/16523/allium-ascalonicum-golden-gourmet>

<https://www.tuinadvies.nl/plantengids/16524/allium-ascalonicum-red-sun/cultivars>

<https://scialert.net/abstract/?doi=ajps.2022.236.242>

<https://mergenmetz.nl/tuin/groentesoorten/sjalot/>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	Benoemd door Linnaeus (1756); afgeleid van de stad Ashkelon; algemeen bekend als sjalot.
Taxonomie	Geaccepteerde soort; echter vaak beschouwd als <i>Allium cepa</i> var. <i>aggregatum</i> .
Synoniemen	<i>Cepa ascalonica</i> , <i>Porrum ascalonicum</i> , <i>Allium carneum</i> , <i>Allium fissile</i> , <i>Allium hierochuntinum</i> .
Variëteiten en cultivars	'Golden Gourmet', 'Red Sun', 'Ouddorpse Bruine', 'Griselle', 'Lokananta', 'Bima' (en vele andere agrarische types).
Familie	Amaryllidaceae.
Hoogte	20 tot 40 cm.
Bloemkleur	Wit tot lila of lichtpaars (indien in bloei).
Bladkleur	Groen tot blauwgroen.
Bloeiperiode	Zomer (juni-augustus), maar zeldzaam in de teelt.
Standplaats	Volle zon, goed doorlatende, vruchtbare, niet recent bemeste bodem.
Herkomst	E. Medit. tot Arabisch Schiereiland (volgens Kew); Centraal-Azië (als cultigen/ <i>A. cepa</i> var. <i>aggregatum</i>).
Soort gewas	Bolvormige geofyt (vaste plant), geteeld als eenjarig gewas voor voedsel.
Vermeerderingswijze	Bol (pootgoed) en zaad (zaaisjalotten).
Klimaatzone	Subtropisch bioom (oorspronkelijk) en gematigde teeltgebieden wereldwijd.
Insecten	Trekt bestuivers (bijen); gevoelig voor plagen als uienvlieg en trips.